

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

Vayeşev • וַיֵּשֶׁב

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Konuşma Terapisi

Özet

Yosef ve kardeşlerinin hikâyesi, önemli mesajlarla dolu etkili bir anlatımdır. Bize kardeşler arasındaki rekabetin ve anne veya babanın çocuklarından birini kayırmasının sonuçlarını ve belki de en önemlisi, iletişim bozulduğu zaman neler olduğunu göstermektedir. Yaakov'un Yosef'i kayıran tavrı, ona armağan olarak verdiği süslü ve çok renkli kaftanla simgelenmektedir. Bu tabii ki Yosef'in kardeşlerinin ona karşı büyük miktarda hasmane duygular beslemelerine yol açar. Durum, Yosef'in, kardeşlerinin yanlış davranışlar olarak yorumladığı hareketlerini babasına ispiyonlamasıyla daha da ciddi bir hal alır. Bereşit 37:4'ün etkili biçimde not ettiği üzere "Kardeşleri, babalarının onu diğer kardeşlerinden çok sevdiğini görünce ondan nefret ettiler. Onunla barış içinde konuşamıyorlardı."

Rabi Yonatan Eybeschütz burada kullanılan sıra dışı İbranice ifadenin - "Velo yahelu dabero leşalom" ("onunla barış içinde konuşamıyorlardı") - tam olarak "onunla barışa konuşamıyorlardı" anlamına geldiğini ve dolayısıyla kardeşler arasında derin bir iletişim başarısızlığına işaret ettiğini belirtir. Bununla Vayikra 19:17'deki emir arasında bağlantı kurar: "Kalbinde kardeşinden nefret etme. Akranını mutlaka ikaz et ve onun yüzünden günah taşıma." Rambam bunu insanlar arasındaki ilişkiler ışığı altında açıklayarak, sessiz dargınlıklar beslemektense, bize karşı kabahat işleyen kişiyle yüzleşmenin ve - eğer o kişi teşuva yaparsa - kabahatlerini affetmenin gerekliliğini vurgular.

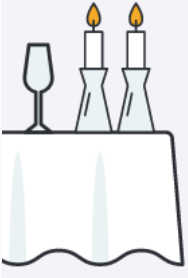
Ama hikâyemizde, Rambam'ın bilgeliğinin, Yosef ve kardeşleri arasındaki olaydan yansımadığı açıktır. Öyle olsaydı, Rabi Eybeschütz'un söylediği gibi, basitçe aralarındaki kırgınlığı birlikte tartışabilirler ve belki de onu çözüme kavuşturma girişiminde bulunabilirlerdi. Bunun yerine sessizlikleri onları trajik bir olaylar zincirine götürmüştür. Yosef'in kardeşleri, duydukları

nefretin etkisi altında ona karşı planlar yaparlar ve sonunda onu köle olarak satarlar. Bu da sonunda tüm Bene Yisrael'in Mısır'a sürgüne çıkmalarına ve orada köleleşmelerine yol açar.

Talmud (Berahot 26b) "En siha ela tefila" (konuşma bir dua şeklidir) ifadesini kullanır. Başka bir deyişle, **iletişim, hem insanlarla hem de Tanrı'yla olan ilişkimizde anahtar niteliğindedir.** Açık diyalog başkalarının insanlığını tanır ve görüş ayrılıkları devam etse ve sürtüşme çözümsüz kalsa bile karşılıklı anlayışı sağlamlaştırır. Yosef ve kardeşlerinin hikâyesi bu temayı ortaya koymaktadır ve travmayla geçen yıllara katlanmalarının ardından 12 kardeşin hepsi sonunda uzlaştığı zaman, karşımızda, onları nihayet açıkça konuşurken gördüğümüz duygusal bir sahne oluşacaktır.

Sözler yaratır; sözler açığa çıkarır; sözler emreder; sözler kurtarır. Yahudilik, kutsal sözlere dayanan bir inançtır. Çünkü sözler, ruhla ruh arasındaki iki insanoğlu arasındaki ve insanlıkla Tanrı arasındaki uçurumun öte yanına ulaşmayı sağlayan dar köprüdür.

Dil, yalnızlığın kurtarıcısı ve kırık ilişkilerin tamircisidir. Yaramız hakkında konuşmak ne kadar acı verici olursa olsun, bunu yapmamak çok daha tehlikelidir. Yosef ve kardeşleri hayatlarının erken bir aşamasında uzlaşabilirler ve böylece herkesi büyük kederlerden esirgeyebilirlerdi. Acıyı açığa çıkarmak, o acıyı iyileştirmenin ilk adımıdır ve konuşmak, barışa giden yoldur. **Yosef'in hikâyesi sözlerin ve iletişimin dönüştürücü gücünün bir hatırlatıcısı olarak görev görür.** Yosef'in kardeşlerinin en baştan itibaren açık bir diyaloga girmekte başarısız olmaları, uzlaşma ve anlayış için kaçırılmış bir fırsatı temsil eder. **Acıyı ve gücenmeyi açıkça ifade etmek, her ne kadar şüphesiz zor ise de, iyileşme ve barış için kritik öneme sahip bir adımdır.**

Şabat Sofrası için Tartışma Soruları

1. Duygularınızı ifade etmeyi zor bulduğunuz bir zamanı anlatabilir misiniz? Acaba bu, herhangi bir ilişkiyi etkilemiş miydi? O gerilim nasıl çözüme kavuşturulmuştu?
2. Tora'da iletişimin veya iletişim eksikliğinin anlatımında kritik bir rol oynadığı başka örnekler aklınıza geliyor mu?
3. Şayet hikâyelerini tekrar hayal edebiliyor olsaydık, kardeşler Yosef'le aralarındaki sürtüşmeyi çözüme kavuşturmak üzere açık iletişimi ne şekilde kullanabilirdilerdi?

Kısaca Peraşa

Bu 'rüyalı' peraşada Yosef ve 11 kardeşinin hikâyesine başlıyoruz. Yosef, Yaakov'un gözde eşi Rahel'in oğluydu ve bu onu da gözde oğul haline getiriyordu. Bu da daha en baştan itibaren aile içinde bir gerilimi başlatmaktadır.

Yaakov Yosef'e olan sevgisinin simgesi olarak ona güzel bir kaftan verir ve bu, kendisinden büyük 10 kardeşi içinde ona karşı büyük bir kıskançlığın kıvılcımını çakar. Kısa bir süre sonra Yosef sıra dışı rüyalar görmeye başlar ve kehanet içeriyor gibi görünen bu rüyalarında Yosef, 11 tahıl demetinin kendi demetine doğru eğildiğini görür. Başka bir gece, Yosef rüyasında, güneş, ay ve 11 yıldızın kendisine doğru eğildiklerini görür. Bu durum kardeşleri daha da hiddetlendirir; o kadar ki, bir gün sürüleri göttükleri sırada Yosef'i öldürmek için bir plan yapmaya başlarlar.

Reuven bunun yerine onu basitçe oradaki bir çukura atmalarını önerir (ama içinden, daha sonra gelip onu kurtarmayı planlamaktadır). Kardeşler bunu yaparlar, ama Reuven'in orada olmadığı bir sırada Yosef'i çukurdan çıkarıp oradan geçmekte olan Yişmeeli köle tacirlerine satarlar.

Yosef Mısır'a indirilir ve orada Potifar'ın evinde köle olarak hizmet etmeye başlar. Ancak Yosef'in dertleri orada sona ermez. Potifar'ın karısı Yosef'ten hoşlanır, ama Yosef ondan kaçmaya çalışınca onu kendisine saldırmakla suçlar ve Potifar bunun üzerine Yosef'i zindana attırır. Yosef oradayken zindanda bulunan başka kişilerin rüyalarını tabire başlar. Bu kişiler arasında Kraliyet Sakisi ve Fırıncısı da vardır. Yosef her ikisinin rüyalarını açıklar ve gerçekten de olaylar onun açıkladığı şekilde gelişir. Saki serbest bırakılır, ama Yosef zindanda kalır.

Peraşadan Simalar

Yosef: Rüyaları gerçek olan iyi giyimli bir hayalperest.

Yosef'in Kardeşleri: Kıskançlık nedeniyle ağır bir hataya düşen ve sonrasında durumu düzeltmeye çalışan 10'lu.

Potifar: Yeni hizmetkârına hayran kalan, ama ona atfedilen günahlardan dolayı hüsrana uğrayan efendi.

Potifar'ın Karısı: Yeni hizmetkârına karşı ilgisi uyanan, ama onun ahlaki pusulasından dolayı hüsrana uğrayan hanım.

Kraliyet Sakisi: Önce bir mahkûm, sonra tekrar bir saki - hepsi Yosef'in önceden bildirdiği gibi. Ama acaba şükranını gösterecek mi, yoksa Yosef'i gelip geçen bir hayal olarak mı görecek?

Peraşadan Felsefe

Bu haftaki *peraşada* Rabi Sacks sözlerimizin temel gücü üzerine odaklanıyor. Konuşma, incitmek için veya iyileştirmek için kullanılabilir ve Yosef ile kardeşlerinin olayında, konuşma ve iletişimin yokluğu bile yıkıcı olmuştur.

Geçtiğimiz hafta Yaakov'un sessizliğinin, hemfikirliğe işaret ettiğini görmüştük. Bu hafta kardeşler güvenmişlik duygularını paylaşmamayı tercih etmektedirler (aslına bakılırsa, Yosef'le "barış içinde konuşmayı" başaramamaktadırlar) ve kardeşler arasındaki rekabet, karanlık ve şiddetli bir şeye dönüşmektedir.

Yosef ve kardeşlerinde eksik olan şey, açık bir iletişim kanalı ve birbirlerinin deneyimlerine yönelik karşılıklı anlayış ve saygıydı.

Sadece konuşmanın gücü takdir edilmiş ve gerektiği şekilde kullanılmış olsa, Yosef hakkındaki trajik anlatımın ve Bene Yisrael'in Mısır'daki sürgününün büyük bir kısmı gayet etkili bir şekilde önlenebilirdi.

Rabi Sacks "Sözler yaratır; sözler açığa çıkarır; sözler emreder; sözler kurtarır. Yahudilik, kutsal sözlere dayanan bir inançtır" demektedir. Günümüzde sözleri nasıl "bilgece" kullanabiliriz?

Sizin için sözlerinizin etkili olduğu ne tür durumlar ortaya çıkabilir?

Peraşayla Oyun

Haydi "Üç Sözcüklü Bilmece" oynayalım.

Bu takım temelli bir oyun olup, oyuncular, takımlarından birinin söyleyeceği yalnızca üç tanımlayıcı sözcüğe dayanarak bir sözcük veya ifadeyi tahmin etmeye çalışacaklardır.

Oyuncular 2 ya da 3 takıma ayrılacak. Her seferinde bir takımdan bir "anlatıcı"ya bir sözcük veya ifade verilecek (*peraşadan!*). Anlatıcı üç tanımlayıcı sözcük düşünecek ve kendi takımının, cevabı, el hareketleri, başka sözcükler veya sesler olmadan sadece bu üç sözcükle tahmin etmesine yardımcı olacak. Tahminde bulunan takımın doğru tahmini bildirmek ve bir puan kazanmak için 30 saniyelik bir süresi olacak. Bakalım sözcükler bu kadar kısıtlyken iletişim kurmak ne kadar kolay olacak!

Peraşadan Bilmece

S. Tora'da hangi iki kişi, isimlerinin harflerinin ters sıralamasından oluşan sözcüklerle tarif edilmektedir?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Pratiğe

Bu haftaki *peraşada* yer alan önemli noktalardan biri de hatayı kabul etme konusudur. Yosef ve kardeşlerinin hikâyesinin, önde gelen kardeşlerinden birinin - güçlü iradeli Yeuda'nın - Tamar ile karşılaşması hakkındaki şaşırtıcı hikâyeyle yan yana verildiğini görüyoruz.

Bu anlatımda Yeuda'nın, kabahatini aleni bir şekilde kabul etmesi, gerçek bir özür dileme örneği teşkil etmektedir. Önceki anlatımda Yosef ve kardeşleri, kısmen özür dileme ve bağışlama yokluğu yüzünden birbirlerine karşıdır ve zarar vermektedir. Yosef'in hikâyesinde iletişim ve özür dileme eksikliği uzun süreli acılara yol açarken, Yeuda'nın kendi yanlışlarını kabul etmesi, bu eylemlerin ilişkilerin iyileştirilmesinde ve yenilenmesinde ne kadar elzem olduğunu ortaya koymaktadır.

Pekâlâ; "özür dilerim" demenin gücünü dikkate alarak bunu gündelik ilişkilerimizde uygulayabileceğimiz bazı adımlar nelerdir?

Bir durumu düzeltmenin yollarından biri, belirli yanlışlarınızı içtenlikle kabul etmek ve sonra da aktif bir şekilde telafi yoluna gitmek veya yanlış davranışı düzeltmek için gayret göstermektir.

Eğer özür dilenen tarafsanız, diğer tarafın bakış açısını anlamaya gayret etmek üzere empati kurmaya çalışın. Başta Tamar karşısında yanlış davranan, ama sonrasında *teşuva* yapan Yeuda'yı hatırlayın. Yosef ve kardeşlerine benzer durumlarda bile, yanlışları düzeltmek için fırsatlar her zaman vardır.

Özür dilemenin sizin için özellikle kolay olduğu bir zaman aklınıza geliyor mu? Bunun daha zor olduğunu hissettiğiniz bir zaman hatırlıyor musunuz?

Peraşa Anlatısı

Bir Kraliçeye Yaraşan Sözler

Sözlerimizi iyi ve bilgece kullanmanın, büyük konuşmalardan küçük 'teşekkür ederim'lere, bir 'geçmiş olsun' telefonundan bir arkadaşımıza uzun bir günün ardından kendini nasıl hissettiğini sormaya kadar öylesine çok yolu vardır ki! Ve sözlerimizi, çevremizdeki insanları savunmak uğruna kullanmak da, konuşma kabiliyetimizi iyiye kullanmanın çok önemli bir yoludur.

İşte size bir kraliçe; iddiaya girerim ki onu tanıyacaksınız. Bu kraliçe, sözlerini olası en iyi şekilde kullanmıştı. Hikâyesini dinlemeye hazır mısınız?

Uzun bir zaman önce, antik Pers İmparatorluğu'nun başkenti Şuşan'da Ester adında bir kraliçe yaşıyordu; ama Ester'in, Yahudi olduğunu gizlediğini neredeyse kimse bilmiyordu. Şşşş, ciddiyim! Siz başka bir şey söylemeden önce belirtiyim; kral bile, yani kocası bile, onun Yahudi olduğunu bilmiyordu! (Ama size güvenebiliriz.)

Sarayda kralın veziri Aman da vardı. Korkunç olan şeydi. Bu Aman tüm Yahudi halkından mutlak surette nefret ediyordu! Aman kıskançlık ve öfke doluydu ve tüm Yahudi halkını öldürmeye, imparatorluğu onlardan tamamen temizlemeye karar vermişti. Sonra Ester Aman'ın planını öğrendi. Ester kritik bir konumda olduğunu fark etmişti. "Onu durdurabilecek tek kişi benim" dedi. "Ama bunu nasıl yapabilirim?"

Ester, Aman ve kral için özel bir şölen düzenlemeye karar verdi. Tam da şölenin ortasında Ester derin bir nefes aldı ve büyük bir cesaretle günü kurtaran konuşmasını yaptı: "Aman, tüm Yahudileri öldürmek üzere kötü yürekli bir plan yaptı! Ben de Yahudi'yim!"

Ester, kralın da onun Yahudi olduğunu öğrenmekten çok memnun olmayabileceğinin farkındaydı; ama aynı zamanda halkını savunmak için konuşması gerektiğini de biliyordu. Riskli olsa da, sözlerini, inandığı şeyi savunmak üzere kahramanca kullandı.

Ve ne oldu biliyor musunuz? Kral hiç de sinirlenmedi! (Yani, en azından Ester'e. Aman'a verdiği tepki mi? O tamamen başka bir hikâye.) Ester'in, gerçek kimliğini Aman ve krala açıkladığı zaman kendisini nasıl hissettiğini tahmin edebiliyor musunuz?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Noah ve Er. Bereşit 6:8'de Tora, Noah'ın A-Şem'in gözlerinde *hen* (beğeni) bulunduğunu söylemektedir. *Hen* sözcüğü Noah'ın harflerinin tersine sıralanmasıyla yazılır. Benzer şekilde Bereşit 38:7'de Yeuda'nın *behor* oğlu *Er*'in, A-Şem'in gözlerinde *ra* (kötü) olduğu belirtilmektedir ve yine, *ra* sözcüğü, *Er*'in harfleri tersine sıralanarak yazılır.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.

     | RABBISACKS.ORG